

РОЗДІЛ 7

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

УДК 343.9:004.8

КРИМІНАЛЬНА ЗАГРОЗА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

CRIMINAL THREAT TO ARTIFICIAL INTELLIGENCE

**Бондаренко А.О.,
студентка V курсу**

*Інститут прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Стаття присвячена дослідженню загрози штучного інтелекту. Акцентовано увагу на відсутності відповідного правового регулювання. Розглянуто його вплив на життя людини та наслідки виходу з-під контролю. Обґрунтовано визнання штучного інтелекту об'єктом та (або) суб'єктом кримінально-правових правовідносин.

Ключові слова: штучний інтелект, біологічні об'єкти, робототехніка, автоматизація, технічний прогрес.

Статья посвящена исследованию угрозы искусственного интеллекта. Акцентируется внимание на отсутствии соответствующего правового регулирования. Рассмотрено его влияние на жизнь человека и последствия выхода из-под контроля. Обосновано признание искусственного интеллекта объектом и (или) субъектом уголовно-правовых правоотношений.

Ключевые слова: искусственный интеллект, биологические объекты, робототехника, автоматизация, технический прогресс.

An article devoted to the study of the threat of artificial intelligence. The emphasis is on the lack of appropriate legal regulation. It examines its impact on human life and the consequences of being out of control. Recognition of artificial intelligence the object and (or) subject of criminal legal relations. The definition of artificial intelligence is considered. The questions of development of information technologies and their influence on the modern human life, the possibility of creation of artificial intelligence, which is equal to human intelligence, is revealed.

Key words: artificial intelligence, biological objects, robotics, automation, technical progress.

Розвиток штучного інтелекту охопив широке коло досліджень, пов'язаних з моделюванням психіки людини; робототехнікою; впливом існуючих та потенційно можливих систем штучного інтелекту на людину та суспільство. Проведення великої кількості досліджень у галузях психології, лінгвістики, нанотехнологій, приладобудування, комп'ютерних технологій, робототехніки, медицини, військової справи, юриспруденції дає змогу зробити прогнози на майбутнє стосовно розвитку штучного інтелекту та робототехніки як прикладної науки, що займається розробкою інтелектуальних технічних систем.

Метою статті є визначення впливу розвитку штучного інтелекту в кримінально-правовій сфері на правовідносини.

Сьогодні дослідники, розробляючи штучний інтелект, створюють небезпеку, яка виявляється у кримінальній загрозі охоронюваним правам, інтересам людини, суспільства та держави.

Вважається, що розвиток сучасних систем штучного інтелекту розпочався з 50-х років ХХ ст. Цьому сприяла програма, що була розроблена А. Н'юеллом і призначена для доведення теорем числення під назвою «LOGIC-THEORETIC». Ця робота поклала початок першому етапу досліджень в галузі штучного інтелекту, пов'язаних з розробкою програм, які розв'язують задачі на основі використання різноманітних евристичних методів. У сучасному розумінні штучний інтелект (англ. «artificial intelligence», AI) – це широка галузь комп'ютерних наук, яка спрямована на імітацію рішень людиною складних завдань в процесі її життєдіяльності. Слід зазначити, що у Державному Стандарті України ДСТУ 2938-94 (Системи оброблення інформації) штучний інтелект визначається як здатність систем оброблення даних виконувати функції, що асоціюються з інтелектом людини, такі як логічне мислення, навчання та самовдосконалення [1]. Науковці В. І. Попик, В. М. Горовий, О. П. Дзьобань досліджували проблему стрімкого розвитку інформаційного простору

та питання захисту інформаційного суверенітету України в умовах глобалізації. Дослідниками штучного інтелекту стали загальновідомі зарубіжні вчені: С. Хокінг, А. Н'юел, Г. Саймон, М. Мінський, Д. Маккарті, Е. Маск, Е. Мак, Н. Бостром, Т. Прескотт, Х. Прайс, Д. Клан, К. Олав Елесфен. Наукові дослідження в Україні в галузі штучного інтелекту ведуться переважно в закладах НАН України, на їх проведення спрямовується більшість асигнувань, що виділяються на науково-дослідні роботи з проблем штучного інтелекту. В Україні можна відзначити досягнення на деяких із цих напрямів: розробляються штучні суглоби, складові частини хребта людини, протези.

Актуальним напрямком розвитку робототехніки в Україні є застосування штучного інтелекту в медицині, що пов'язане з діагностикою хвороб, призначенням лікування, проведенням операцій інтелектуальними машинами як із системою керування, так і автоматизованими. В Інституті проблем штучного інтелекту МОН та НАН України під керівництвом А. І. Шевченка розробляється наукова програма створення гуманоїдних роботів нового покоління, порівняно з тими, що розроблялися раніше. В Інституті створені роботи, які навчилися розпізнавати мовні та зорові образи і виконувати різноманітні механічні дії та рухи, у т. ч. і самостійно за наперед заданою програмою пошуку та маніпулювання [2].

Нещодавно Європейський парламент прийняв на розгляд проект резолюції про правовий статус роботів як електронної особи. Проект резолюції передбачає наділення роботів статусом «електронної особистості», яка має специфічні права та обов'язки. Вказана Резолюція має на меті регулювання правового статусу роботів у суспільстві людей [3].

Варто відзначити, що у пояснювальній записці поставило питання складності визначення особи. На сьогоднішній день цією особою є розробник або безпосередній користувач певного об'єкту робототехніки. Ця особа повинна

нести відповідальність за дії з боку штучного інтелекту щодо програмного забезпечення з відкритим початковим кодом, або відносно штучного інтелекту, який сам себе усвідомлює, наділений здатністю до роздумів про себе та оточуючий світ, самонавчання та самовдосконалення, дбає про власне самозбереження та отримання необхідних ресурсів, має здібності до творчої діяльності, приймає самостійні виважені рішення [4, с. 128-129].

У 1956 р. термін «штучний інтелект» був введений професором Дартмутського коледжу Дж. Маккарті і означав науку і техніку створення інтелектуальних машин, особливо інтелектуальних комп'ютерних програм. М. Хатгер вважає, що штучний інтелект оцінюється загальною здатністю агента досягати мети в широкому діапазоні середовищ [5].

Більш того, існують три види штучного інтелекту:

1. Слабкий штучний інтелект – це інтелект, орієнтований на вирішення одного чи декількох завдань, які виконує або може виконувати людина. Останнім часом слабкий штучний інтелект все частіше називають прикладним.

2. Сильний штучний інтелект – це інтелект, орієнтований на вирішення всіх завдань, які виконує або може виконувати людина.

3. Штучний суперінтелект – це інтелект, який набагато розумніший, ніж кращий людський інтелект практично в кожній області, включаючи наукову творчість, загальну мудрість і соціальні навички.

Н. Бострем застерігає про забезпечення безпеки штучного інтелекту: «Щоб, коли ми нарешті досягнемо рівня технологій, необхідного для їх створення, проблема їх доброзичливості до людини вже була вирішена» [6].

Видання Technology Review оприлюднило дані 2017 р., у яких зазначалось, що 2022 р. штучний інтелект буде мислити як людина – на 10 %, до 2040 р. – на 50 %, а до 2075 р. – процеси мислення неможливо буде відрізнити від людських. За даними Bureau of Investigative Journalism в результаті використання безпілотників в період між 2004 та 2013 рр. було вбито від 2500 до 3500 осіб, у т. ч. мирних жителів і дітей, і більше ніж тисячі завдано поранення.

Крім того, сучасний штучний інтелект називають слабким, оскільки він призначений для виконання вузьких завдань. Слід також відмітити, що сьогодні Mercedes-Benz, Tesla-самокерований автомобіль обладнаний системами безпілотного керування, GPS навігаторами, надпотужними камерами та сенсорами, які дозволяють: перемикатися у автономний режим, розпізнавати дорожню розмітку, визначати свої місце знаходження, прокладати маршрут, відшукувати вільне місце та паркуватися.

Зазначимо, що визначення терміну «робот» у законодавстві має бути таким, щоб в процесі правозастосування не провокувати виникнення суперечок. Дискутуючи про

перспективи правового регулювання в умовах застосування технологій і використання штучного інтелекту, можна стверджувати про необхідність вдосконалення або реформування правових систем, що обумовлено використанням роботів: по-перше, роботи є об'єктом суспільних відносин і, відповідно, об'єктом правовідносин; по-друге, роботи є суб'єктом суспільних відносин, а значить можуть бути суб'єктом правовідносин; по-третє, роботи можуть бути як об'єктом, так і суб'єктом суспільних відносин, а значить можуть бути як об'єктом, так і суб'єктом правовідносин [7].

Загальновідома міжнародна неурядова організація Amnesty International вже почала вимагати від урядів всіх країн заборони розробку роботів-вбивць, які створюються з використанням нових технологій. Комітет з правових питань Глобальної ініціативи IEEE з етичних міркувань в області штучного інтелекту і автономних систем попередньо сформулював кілька узагальнених проблем і навів деякі первинні рекомендації щодо їх вирішення [8]. Зокрема, поліпшення підзвітності і перевірки в автономних та інтелектуальних системах; забезпечення прозорості штучного інтелекту і поваги до індивідуальних прав. У цьому звіті наведено як оцінка вихідної ситуації з цих проблем, так і деякі попередні рекомендації. Наприклад, Комітет звертає увагу на необхідність заохочувати законодавців на національному та міжнародному рівнях розглядати і ретельно аналізувати потенційну можливість в разі потреби введення нового правового регулювання, у т. ч. регулювання процесу запуску на ринок нових технологій, пов'язаних з AI/AS (штучний інтелект і/або автономні системи) з обов'язковим попереднім тестуванням і затвердженням відповідними національними та/або міжнародними агентствами [9]. Наразі це головна умова проведення штучним інтелектом хірургічних операцій, допуску його до керування безпілотними транспортними засобами [10].

Отже, завдяки стрімким процесам глобалізації можливості дослідників у створенні нових передових технологій вийшли на новий рівень. Людство вже знаходиться на етапі освоєння та використання штучного інтелекту у повсякденному житті. Проте, як і будь-яке явище, штучний інтелект має негативні та позитивні сторони. Зокрема, детальне дослідження потребує кримінально-правова характеристика використання штучного інтелекту, зокрема відповідальності осіб, які використовують його задля вчинення злочинів. На жаль, на сьогоднішній день не існує чіткого правового регулювання не тільки на національному рівні, а й на міжнародному. Вбачається за необхідне встановити міжнародний контроль, контроль традиційної системи права у кожній країні окремо за обліком штучного інтелекту для подальшого його використання за цільовим призначенням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний Стандарт України ДСТУ 2938-94 (Системи оброблення інформації), 1994. – 33 с.
2. Шевченко А. И. От искусственного интеллекта к искусственной личности / А. И. Шевченко, В. А. Яценко // Искусственный интеллект. – 2009. – № 3. – С. 492–50.
3. Wakefield J. MEPs vote on robots' legal status – and if a kill switch is required / J. Wakefield [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // www.bbc.com/news/technology-38583360
4. Радутний О. В. Кримінальна відповідальність штучного інтелекту / О. В. Радутний. – 2017. – С. 124–132.
5. Історія становлення штучного інтелекту як науки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://om.net.ua/10/10_25/10_254478_istoriya-stanovleniya-iskusstvennogo-intellekta-kak-nauki.html
6. Bostrom N. How long before superintelligence? / N. Bostrom // Oxford Future of Humanity Institute. – University of Oxford. Originally published in Int. Jour. of Future Studies, 1998 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://nickbostrom.com/superintelligence.html>
7. Баранов О. А. Интернет речей і штучний інтелект : витоки і проблеми правового регулювання / О. А. Баранов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://aphd.ua/publication-248/>.
8. Ethically Aligned Design. The IEEE Standards Association 13 Dec. 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://standards.ieee.org/develop/indconn/ec/lead_v1.pdf
9. No, the Experts Don't Think Superintelligent is a Threat to Humanity [Електронний ресурс]. – Режим доступу : //www.technologyreview.com/s/602410/no-the-experts-dont-think-superintelligent-ai-is-a-threat-to-humanity
10. Robots in American Law [Електронний ресурс]. – Режим доступу : //www.strausscenter.org/event/444-robots-in-american-law.html